

1. září 1883

Velitel expedice, poručík Adolphus W. Greely, stál na okraji kry a naslouchal nepřetržitému skřípění a dunění, jež vydávaly ledové masy v okolním moři. Byl to zvuk tak tajemný a hrozivý, že mu arktičtí badatelé dali jméno, „Dávlova symfonie.“ Greely a čtyřicet mužů byli uvězněni na malé kře, kterou kvílející vichr unášel stále dál od břehu. Vzdalovali se od cíle cesty. Ani vítr ale nedokázal přehlušit ten zvláštní děsivý zvuk moře, kde o sebe narážely ledy, vzájemně se drtily a lámaly a nedaly jim ani na okamžik zapomenout, jak zoufale jsou zranitelní v těchto rozlehlých nehostinných pustinách. Byli pouhými smítky na bílém ostrůvku zmítaném vodní masou, vydání napospas větru a mořským proudům. Dvě z lodí uvázly v ledu a třetí, *Lady Greely*, parní loď o váze čtyři a půl tuny, se jim v rychlosti podařilo uchytit pomocí kotev k plující kře.

Greely se radil s meteorologem, který odečítal naměřené hodnoty v poletujícím sněhu. Bylo -12°C . Ještě nikdy žádná polární výprava nezaznamenala v tomto ročním období nižší teploty. Greely sledoval pusté okolí mezi Ellesmerovým ostrovem a Grónskem: směrem na západ, na straně Ellesmerova ostrova, kde se nachází Kaneův průliv, byly rozeklané skalní útesy a za nimi se tyčilo pohoří Viktorie a Alberta se zasněženými vrcholky. Na východ se táhly zamžené fjordy a oparem zahalené štíty, jež se zvedaly z grónského pobřeží. Všechno pokrývala tlustá krusta námrazy – přístroje, lodě i muže. Podařilo se jim dostat se na padesát kilometrů od mysu Sabine. Právě zde měly, podle Greelyho předem vydaných přímých písemných vojenských rozkazů, zásobovací lodě vyložit potraviny pro jeho expediční jednotku. Posledních několik dní je však proud pomalu unášel směrem od pevniny zpět k severu, vzdalovali se od pobřeží a od zásob, do nichž Greely vkládal naděje na záchranu posádky. Po třech týdnech téměř nepřetržité činnosti byli muži vyčerpaní, ruce měli rozedřené a zakrvácené uvnitř palčáků z tulení kůže, jak se usilovně opírali do vesel a každý den, někdy i každou hodinu, vytahovali lodě na ledové hory a zase zpět. Ramena měli bolavá a plná puchýřů od vlečných lan. Třásli se zimou, už skoro podchlazení, a snažili se usnout venku přímo na ledu nebo schoulení na dně nekryté loďky. Greely si vzal stranou seržanta Davida Brainarda, jemuž důvěřoval, a pečlivě překontrolovali tenčící se zásoby. Když spočítali různé druhy masa včetně sušeného pemikanu, slaniny a hovězího, plus suchary, měli přídělý asi na padesát dní, možná o týden více, pokud se lovcům podaří zastřelit tuleně, mrože nebo medvěda.

Expedice měla za sebou obrovské útrapy. Během více než tři sta kilometrové cesty na sever museli čelit snad všem možným nesnázím, jež společně je přestáli: napadení vlky, větrům o síle hurikánu, teplotám téměř 40°C pod nulou a stavům blížícího se šílenství v důsledku mnoha měsíců strávených v absolutní tmě. Greely postupoval podle rozkazů a před třemi týdny nařídil svým mužům vzdát se pohodlí polární stanice Fort Conger, kterou si zbudovali nad zátokou na vzdálenějším konci severovýchodního pobřeží Ellesmerova ostrova. Opustili sporák, ohniště, izolované zdi, pevnou střechu nad hlavou, a také zásoby jídla na jeden rok, a vydali se na lodích do moří plných ledové tříště. Zamířili na jih k mysu Sabine. Vést lodi skrz rozvířenou zmrzlou drť, vyhýbat se ledovým horám v mlze, ve sněhu či mrznoucím dešti a umírajícím podzimním světle bylo riskantní. Ačkoliv by to Greely nikdy nepřipustil, špatný zrak mu navigaci téměř znemožňoval. Provést skupinu záludnými vodami vyžadovalo lepší oči.

Nakonec, když je led obklíčil ze všech stran, učinil Greely rozhodnutí vydat

lodě i muže na milost mořským krám. Doufal, že je proudy a větry zanesou na jih k mysu Sabine. Pokud to nevyjde, nechají tu všechno, co nezbytně nepotřebují, a pokusí se přejít na břeh po ledovém mostě. Půjdou po krách tak dlouho, dokud nedorazí na pevninu. Někteří muži byli proti tomu a reptali, že jeho rozhodnutí je šílené a rovná se sebevraždě. Jeden z nich se zmínil, že má strach z „další Franklinovy tragédie.“ Lékař expedice si vztekle poznamenal do deníku: „Je příšerné plavit se takhle, ve sněhu, v mize a ve tmě. Připadám si jak ve zlém snu z povídky Edgara Allana Poea.“ V mnoha ohledech to tak bylo.

Brzy odpoledne 1. září 1883 přinesli grónští lovci z Greelyho výpravy dva tuleně. Zatímco jeden z kuchařů zápasil v prudkém arktickém větru s lihovým vaříčem a snažil se ho zapálit, domorodí Gróňané svůj úlovek stáhli a očistili. Rozdělili syrová srdce, plíce a střeva vyhladovělým členům expedice a ti se do nich lačně zakusovali. Několik slabších mužů přešlapovalo opodál, pak přiklekli k tělům zabitých tuleňů a dychtivě pili teplou krev, která dosud prýštila z ran po kulkách.

Právě ve chvíli, kdy muži okusovali vnitřnosti tuleně a otírali si z brady krev, přihnal se seržant Brainard z okraje kry a křičel, ať se všichni připraví na náraz. Od severu se na ně řítila gigantická ledová hora. Muži vzhlédli a spatřili nad sebou bílou masu. Následoval náraz, kdy se všechno otřásl v prudkém střetu. Obrovský tlak hmoty, která do nich narazila, nadělal v jejich malé kře hluboké trhliny, povrch popraskal a pokryl se brázdami. Všichni divoce pobíhali, přeskakovali přes propasti, spěchali zachránit jídlo, lodě a přístroje, zatímco led se bortil a lámal se jim pod nohama.

Po srážce se trosky ker rozlétly všude po okolí jako roztříštěné sklo, některé kusy dosahovaly velikosti velrybářských člunů. Poručík Greely v němém úžasu sledoval, jak se pětiletá *Lady Greely*, svíraná nepředstavitelným tlakem, zvedla z vody a vystoupala po stěně ledové hory vzhůru, kde zůstala viset. Všichni zírali s ústy dokořán a očekávali, že tlak loď rozštípne na třísky. Ale zůstala pohromadě. Tlak ledu ji držel celé hodiny ve vzduchu, až se nakonec vítr a proudy změnilly, sevření povolilo a loď klesla zpátky do moře.

Poručík Greely nařídil mužům přenést všechny zbylé věci z *Lady Greely* na jejich poničenou kru a uvázat je. Pokud ji budou muset opustit, udělají to. Kru, na které pluli, rozerval náraz ve dvě. Muži se krčili v poryvech vichru, třásli se zimou a zděšením, ledové hory hrozivě kvílely a duněly. Jejich ostrůvek sebou házel a točil se dokola unášený dál na moře. Zcela vydáni napospas větru a mořským proudům neměli žádnou možnost předvídat ani ovlivnit, kdy nebo zda vůbec se ještě někdy dostanou na pevninu.